

Témata bakalářské zkoušky z teologie a filozofie

Obor: Pastorační a sociální práce – UK ETF
duben 2016

- *Student si vylosuje jednu otázku. Témata jsou řazena do pěti okruhů: biblická a systematická teologie – etika – filozofie a etika sociální práce – religionistika – praktická teologie.*
- *Při hodnocení odpovědi leží důraz na dobré obeznámenosti se základními fakty (např. orientace v Bibli, historické skutečnosti, současná diskuse), schopnosti studenta s těmito fakty pracovat a vztáhnout je k problematice pastorační a sociální práce.*
- *Příprava má vycházet z literatury příslušných předmětů, z nichž pouze některé jsou uvedeny zde.*
- *K dispozici pro bezprostřední přípravu před zkouškou bude: Bible a filozofický slovník.*

I. Biblická a systematická teologie

K biblickým oddílům uveďte: bezprostřední kontext oddílu (viz Úvod do Nového zákona), možnosti interpretace oddílu (viz Biblická interpretace), souvislost oddílu s pastorační a sociální prací.

1. Praktické aspekty teologie stvoření

- křesťanská nauka o stvoření, stvoření člověka k obrazu Božímu, hodnota člověka
- Bůh Bible: jeho činy, jeho vlastnosti, jeho jména; nepoznatelnost Boží (tajemství); trojjedinost
- hřích: univerzálnost hříchu, dar smíření, důsledky pro sociální a pastorační práci
- praktické dopady: práce a odpočinek, tělesnost člověka, lidská práva

Biblický text: 1Tm 5,3-16 – péče o vdovy v prvotní církvi

2. Učení o spáse

- smysl biblických výpovědí (výzev) o záchraně člověka, christologický základ spasení
- novozákonní příběhy o spáse
- víra člověka: pojem, univerzálnost, víra jako dar i jako odpověď na Boží milost, víra v psychologii náboženství

Biblický text: Sk 6,1-6 – ustanovení prvních diakonů

3. Eschatologie

- křesťanské pojetí naděje a jeho uplatnění v pastorační praxi
- biblické eschatologické výpovědi: obecná a individuální eschatologie
- duchovní a filozofické pohledy na smrt: příklady a jejich aplikace

Biblický text: L 15,11-32 – podoběnství o milosrdném Otci (o marnotratném synu)

Literatura

Boice J. M. Základy křesťanské víry. Praha: Návrat domů, 1999.

Fee G. D., D. K. Stuart. Jak číst Bibli s porozuměním. 2. vyd. Praha: Návrat domů, 2005.

Heryán Miroslav. Věříme a vyznáváme. Praha: Dingir, 2000.

Hoekema A. Created in God's Image. Eerdmans – Paternoster Press, 1986.

McGrath A. Blackwellova encyklopedie moderního křesťanského myšlení, Praha: Návrat domů, 2000.

Pratt Richard L. Najdi svou důstojnost! Návrat domů, 2003.

Řičan Pavel. Psychologie náboženství. Praha: Portál 2002.

Taschner Karel. Teologie Nového zákona. Zpracováno podle G. L. Ladda. Praha: 2003.

II. Etika

4. Hlavní důrazy SZ a NZ etiky se zaměřením na pastoračně – sociální oblast

- Dekalog: kde najdeme, základní kontext, znění preambule (základ), adresáti, dělení, krátká interpretace vybraného přikázání
- vztah SZ a NZ: jak jako křesťané chápeme SZ etické výzvy
- Kázání na hoře: kde najdeme, souvislost s Dekalogem a jeho kontextem, struktura, teologicko-etická interpretace, aplikace na konkrétním příkladě
- etické otázky v pastoračně sociální práci ve světle Bible (student si vybere jednu z nich): podpora znevýhodněných osob (např. sirotci a vdovy), význam rodiny, vina a odpuštění, sexualita, umírání

5. Svědomí

- jednotlivé složky všeobecného zjevení – stručná charakteristika, příklady z praxe
- svědomí: popis jevu
- svědomí v humanitních vědách (psychologie morálního vývoje)
- Akvinského a Kantovo pojetí svědomí, zhodnocení
- užití svědomí na konkrétním příkladě, problematická role svědomí, svoboda svědomí v kontextu lidských práv

6. Bioetika

- širší kontext: lidská práva, hlavní zásady medicínského étosu
- stěžejní oblasti biomedicíny a hlavní etické otázky s nimi spojené
- role náboženství a víry: konkrétní příklady; argumentace podepřená Bibli i dalšími zdroji teologického myšlení

Literatura

- Fazekaš L. Svátí v civile. Kapitoly z kresťanskej princípalnej etiky. B. Bystrica: UMB, 2002.
Fuchs E. Co dělá naše jednání dobrým? Jihlava: Mlýn, 2003.
Haškovcová H., Thanatologie: nauka o umírání a smrti. 2. vyd. Praha: 2007.
Holmes A.F., O'Donovan O. eds. New Dictionary of Christian ethics and pastoral theology. Downers Grove: IVP, 1995, str. 48-56 (Old testament ethics).
Janovský J. Etika pro pomáhající profese. Praha: TRITON, 2003.
Kopřiva K. Lidský vztah jako součást profese. Praha: Portál, 1997.

III. Filozofie a etika sociální práce

7. Srovnání základních etických teorií a jejich filozofických východisek

- utilitarismus: charakteristika, čtyři principy (Anzenbacher); kritika, meze, aplikace a využití v soc. práci
- deontologismus: rozdíl mezi utilitarismem deontologií; Kantova etika, kategorický a hypotetický imperativ; osoba jako účel o sobě; kritika, meze, aplikace a využití v soc. práci
- využití etických přístupů v sociální práci

8. Etický konflikt, etický problém a etické dilema v sociální práci

- vyjasnění pojmů: etický konflikt, etický problém, etické dilema (definice, rozlišení, různé užití pojmů, příklady)

- etické problémové okruhy v kodexu Společnosti soc. pracovníků ČR
- etický kodex sociálních pracovníků ČR
- řešení etických problémů a dilemat za pomoci různých etických přístupů a teorií

9. Lidská práva a jejich význam pro sociální práci

- lidská práva jako hlavní zdroj profesní etiky sociálního pracovníka, kodex Společnosti soc. pracovníků ČR
- Všeobecná deklarace lidských práv: stručný nástin dějin lidských práv a jejich kodifikace
- lidská důstojnost (pojetí klasické a moderní)
- moderní koncepce lidských práv a s ní spojené etické otázky

Literatura

- Anzenbacher A. Úvod do etiky. Praha: Academia 2001, s. 19–41, s. 49–77, s.149–152.
 Etický kodex sociálních pracovníků ČR.
 Komárková B. Původ a význam lidských práv. Praha: SPN, 1990, s. 84–116.
 Matoušek O., Slovník sociální práce, Praha: Portál, 2003.
 Nečasová M. Úvod do filosofie a etiky v sociální práci, Brno, 2001.
 Sousedík S. Svoboda a lidská práva. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 9–45.
 Šrajfer J. Lidská důstojnost a sociální práce. in Sociální práce/Sociálna práca. České Budějovice: JČU (2006): 109-113.
 Milfait René. Teologická etika v kontextu sociální a pastorační práce. Středokluky: Zdeněk Susa, 2012.

IV. Religionistika

10. Velká světová náboženství

- židovství: vznik, přehled historie, věrouka, etika, současné podoby
- islám: vznik, přehled historie, věrouka, etika, současné podoby
- hinduismus: vznik, přehled historie, věrouka, etika, současné podoby
- buddhismus: vznik, přehled historie, věrouka, etika, současné podoby

11. Nová náboženská hnutí (NNH)

- příčiny vzniku a dynamika vývoje
- NNH s kořeny v křesťanství / judaismu a islámu / hinduismu a buddhismu / v západním esoterismu
- proces denominalizace, proces radikalizace
- sebereflexe církevních tradic na základě poznatků o NNH
- problematika pastorační péče o lidi zasažené sektami

12. Teologie náboženství

- biblické předpoklady teologické reflexe mimo křesťanských náboženství
- dějinný vývoj: patristika, středověk, reformace, novověká diskuse
- škála základních modelů a typů vztahu
- předpoklady a typy mezináboženského dialogu

Literatura

- Boublík V. Teologie mimo křesťanských náboženství, Kostelní Vydří: Karm. nakl., 2002.
Eliade M. Posvátné a profánní. Praha: ČKA, 1994.
Hošek Pavel. Na cestě k dialogu. Křesťanská víra v pluralitě náboženství. Praha: Návrat domů 2005.
Otto R. Posvátno. Praha: Vyšehrad, 1998.
Partridge Christopher, Vojtíšek Zdeněk eds. Encyklopedie nových náboženských hnutí: Nová náboženská hnutí, sekty a alternativní spirituality. Praha: Knižní klub, 2006.
Self David. Encyklopedie světových náboženství. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakl., 2009.
Vojtíšek Z. Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství. Praha: Pontes pragenses, 2005.
Vojtíšek Z. Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. Praha: Portál, 2004.

V. Praktická teologie

13. Církev a její poslání, místní sbor

- vývoj pojetí a poslání církve: edikt milánský (r. 313) a vztah církve a státu, odluka církve od státu, misijní rozmach od 18. století, ekumenické hnutí ve 20. století
- holistické pojetí a jeho aplikace v místním sboru, inkarnační pojetí církve a inkarnační misie
- učednické pojetí církve: budování nových věřících, vyučování, duchovní formování
- Tři číčky – Písmo, dějiny, kultura: představení, zdůvodnění a aplikování tohoto modelu
- místní sbor a evangelizace: prvotní církev, struktura a charakter misijního sboru v současnosti

14. Biblické a historické kořeny pastoračně sociální práce

- sociální práce v Bibli: Mojžíšův zákon, prorocké výzvy, Ježíšův život, praxe církve
- sociální práce v dějinách křesťanských církví
- vývoj pojetí pastorační práce v dějinách
- podobnosti a odlišnosti diakonie a sociální práce, modely jejich vztahu

15. Komunikace Evangelia, misie

- praxe první církve a tehdejší překážky
- evangelizace v ekumenickém a společenském kontextu, přehled hlavních křesťanských církví existujících v ČR, charakteristika současné situace a překážek zvěstování Evangelia
- specifické oblasti: apologetika, religiozita v ČR, misie dnes
- napětí a vztah mezi zvěstováním (evangelizace) a sociální angažovaností církve

Literatura

- Filipi Pavel. Křesťanstvo. Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví. Brno: CDK 2001.
Hull B. Učednický model církve. Praha: Oliva, 1993.
Křivohlavý J. Sdílení naděje. Praha: Návrat domů, 1997.
Kubíková J. První evangelisté a metody jejich působení. Praha: ECM, 1994.
Kubíková J. Křesťanská misie v 16.-18. století. Brno: Pontes Pragenses, L. Marek 2001.
Lausannské hnutí. in Theologia vitae, č. 2, roč. 4 (2014), Praha: SET.
Senior D. and Stuhlmüller C. Biblické základy misie. Levice: Ježíš pro každého, 2002.
Schwarz Ch. A. Přirozený růst církve. Praha: Luxpress, 1996.